

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО
FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип Штип Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција

Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип Штип Stip

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

821(062)
811(062)
316.7(062)
37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (3 ; 2018 ; Штип)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Трета меѓународна научна конференција, 26-27 април 2018, Штип = Филологија, култура и образование : сборник статей / Третья международная научная конференция, 26-27 апреля 2018, Штип = Philology, culture and education : conference proceedings / Third International Scientific Conference, 26-27 April 2018, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев” = Универзитет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2018

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 737 стр. , табели, граф. прикази. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 27.12.2018. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-593-9

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)
Образование - Собири

COBISS.MK-ID 109270026

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчик-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Нецати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Марјана Розенфелд (руски јазик)

Билјана Иванова (англиски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Драгана Кузмановска (Македония)
Ева Гёргиевска (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Татьяна Стояновска-Иванова (Македония)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софья Заболотная (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Татяна Атанасоска (Австрия)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Биляна Мариц (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)
Вольф Ошлис (Германия)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Майкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Тамара Валчич-Булич (Сербия)
Ахмед Гюншен (Турция)
Неджати Демир (Турция)
Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турция)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)

Ученый секретарь

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марьяна Розенфельд (руски јазик)
Бильяна Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техническое редактирование

Костадин Голаков
Марица Тасевска
Славе Димитров

Адрес организационного комитета

Универзитет им. Гоце Делчева – Штип
Филологически факултет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронежски државни универзитет
Филологически факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-сајт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalişkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Marica Tasevska
Irina Arzhanova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Adili Bujar – CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF INTERCULTURAL EDUCATION IN MACEDONIA	13
2. Angelovska Irena – MULTICULTURAL MUSIC EDUCATION- OPPORTUNITIES, ACHIEVEMENTS, IMPROVEMENTS	21
3. Асимопулос Панаџис – НЮАНСЫ НИЦШЕАНСКОГО НИГИЛИЗМА В ФЁДОРЕ ДОСТОЕВСКОМ: «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ» И «БЕСЬ»	33
4. Балек Тијана – АКЦИОЛОШКИ ПОТЕНЦИЈАЛ ФРАЗЕМА С КОМПОНЕНТАМА НЕБО И ЗЕМЉА У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ – КВАЛИФИКАЦИЈА ЉУДСКИХ ОСОБИНА И СИТУАЦИЈА	45
5. Бужаровска Елени – ПРИМАРНОСТА НА СЕМАНТИЧКИОТ ПРИОД ВО АНАЛИЗАТА НА ГЛАГОЛИТЕ	53
6. Величковска Родна – ЖЕТВАТА И ЖЕТВАРСКОТО ПЕЕЊЕ ВО МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА (КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ).....	65
7. Веселиновска Снежана Ставрева – СТАВОВИТЕ И МИСЛЕЊАТА НА СТУДЕНТИТЕ ОД ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ЗА СВОЈАТА ОСПОСОБЕНОСТ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВАТА ПО ПРИРОДНИ НАУКИ	75
8. Гладышева Светлана Николаевна – БЕЛАЯ АРМИЯ В ПУБЛИЦИСТИКЕ А. И. КУПРИНА, И. С. ШМЕЛЕВА И Р. Б. ГУЛЯ	87
9. Голаков Костадин, Ниами Емил – СТИЛОТ НА ПРЕВОДОТ НА ДРАМАТА НА А. П. ЧЕХОВ „ВИШНОВАТА ГРАДИНА“ ОД МАРИЈА НАЈЧЕВСКА-СИДОРОВСКА.....	95
10. Грачева, Жанна – ПОХВАЛА, КОМПЛИМЕНТ И ЛЕСТЬ КАК РЕЧЕВОЈ АКТ (НА МАТЕРИАЛЕ ТВОРЧЕСТВА В. НАБОКОВА)	103
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА ПЕРФЕКТОТ ВО IX ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО	109
12. Грујовска Сашка – ГРАМАТИЧКИ СРЕДСТВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ ПРЕКАЖАНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	119
13. Денкова Јованка – КЕРОЛОВСКАТА ФАНТАСТИКА НА ЈАН ЛАРИ	127
14. Денковска Милица – ПАТУВАЊЕТО КАКО ИСТРАЖУВАЧКИ КОНЦЕПТ ВО КНИЖЕВНИТЕ СТУДИИ.....	139
15. Деревская Евгения – ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРОВ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИЕ ЧЕЛОВЕКА ПО ЕГО ОТНОШЕНИЮ К ТРУДУ (ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)	149
16. Дѳгтева Ярославна – ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД В РОМАНЕ «ИДИОТ» Ф. М. ДОСТОЕВСКОГО	155
17. Димитриева-Горѓиевска Марина – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА. УЛОГАТА, СТАВОВИТЕ И ЗАДАЧИТЕ НА НАСТАВНИКОТ ВО НАСТАВНИОТ ПРОЦЕС	161

18. Димова Марија Ѓорѓиева – (ИНТЕР)ТЕКСТУАЛНИ ТРАНСМИГРАЦИИ	169
19. Донеv Драган, Крстева Марија – ПОТРЕБАТА ОД ПРЕВОДОТ ВО ГЛОБАЛИЗИРАНИОТ СВЕТ	179
20. Ѓорѓиевска Ева – СЕМИОТИКАТА НА „ПРАШКИТЕ ГРОБИШТА“ ОД УМБЕРТО ЕКО	185
21. Erol Çalişkan, Şerife Seher – AN EXAMPLE TO THEATRICAL VILLAGE PLAYS FROM THE BOLU REGION: HASAN PLAY	195
22. Žigić Vesna - SOCIAL NETWORKS AND EDUCATION OF THE BLIND AND VISUALLY IMPAIRED STUDENTS	203
23. Ivanovska Lela – THE ROLE OF METACOGNITIVE LISTENING STRATEGIES IN LEARNING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE	213
24. Jugreva Marija – LEXICAL PROCESSING: MODELS OF WORD RECOGNITION	221
25. Караниколова-Чочоровска Луси – ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ТРАДИЦИЈАТА И МЕНТАЛИТЕТОТ ВО РАСКАЗОТ „СТАРИТЕ ДНИ“ ОД БОРА СТАНКОВИЌ	229
26. Кирова Снежана, Кузмановска Драгана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СО БРОЕВИ ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	237
27. Kitanovska–Kimovska Sonja, Neshkovska Silvana – HANDLING OF CULTURE-SPECIFIC TERMS IN TRANSLATION	247
28. Ковачева Лидија – СИМБОЛИКАТА НА РОЗАТА ВО РИМСКИТЕ ПРАЗНИЦИ И ПОГРЕБНИТЕ ОБИЧАИ И ВО МАКЕДОНСКАТА НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	259
29. Kovačević Maја – COMPOUNDS IN THE SERBIAN ENGINEERING DISCOURSE	267
30. Кожинкова Весна – КУЛТУРНИОТ И ЕТНИЧКИОТ ИДЕНТИТЕТ НА ЕГЕЈСКИТЕ МАКЕДОНЦИ ВРЗ ПРИМЕРИ ОД МАКЕДОНСКИОТ РОМАН	275
31. Коцева Ана – A CROSS-CULTURAL STUDY OF COMPLAINT STRATEGIES BY MACEDONIAN AND AMERICAN HIGH-SCHOOL STUDENTS	287
32. Коцева Весна, Тодорова Марија – КРЕИРАЊЕ НА АКТИВНОСТИ СО СТРУКТУРИРАН ИНПУТ ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	293
33. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана – РАЗВОЈОТ НА КУЛТУРАТА ПОД ВЛИЈАНИЕТО НА КОМУНИКАЦИОНИТЕ МЕДИУМИ	301
34. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – КОЛОКАЦИИТЕ КАКО НЕИДИОМАТСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ ПРОСЛЕДЕНИ ПРЕКУ ПРИМЕРИ ОД ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	309
35. Кусевска Марија, Ивановска Билјана, Даскаловска Нина – УЛОГАТА НА ЕМПИРИСКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА ЗА РАЗВИВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	317
36. Kyrchanoff Maksym W. – NON-ACADEMIC FORMS OF CONSTRUCTIVISM IN FOLK HISTORICAL IMAGINATIONS IN MACEDONIA AND SLOVENIA	325
37. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ОТРИЦАТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ ПЕЧАТНЫХ СМИ	333

38. Lah Meta – GAMES SERVING AS DIDACTIC TOOLS: ATTITUDES OF PROSPECTIVE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES	339
39. Леонтиќ Марија – ИДНО ВРЕМЕ ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	349
40. Лесных Наталья – ДЕ- И РЕМИФОЛОГИЗАЦИЈА ИСТОРИИ В ПЬЕСЕ М. УГАРОВА «ГОЛУБИ».....	361
41. Ljubicic Gordana – IS GRAMMAR-TRANSLATION METHOD REALLY DEAD	371
42. Ljubotenska Dragana – SOCIAL MEDIA AND THE LATEST TENDENCIES IN WORD FORMATION AMONG TEENAGERS	379
43. Маролова Даринка – ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ПРЕВОДНА ЕКВИВАЛЕНТНОСТ МЕЃУ СПЕЦИФИЧНИТЕ ГРАМАТИЧКИ ФЕНОМЕНИ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	385
44. Магдинчева-Шопова Марија, Бошков Тајјана, Јошески Душко – ФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНОТО РАБОТЕЊЕ	395
45. Мартиновска Виолета – ПРИДОНЕСОТ НА АКАДЕМИК ВЛАДИМИР МОШИН ЗА СЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ ВО МАКЕДОНИЈА	405
46. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: НОВИ ИСТРАЖУВАЊА ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА ПРАКТИКА	411
47. Митковска Лилјана – ИЗРАЗУВАЊЕ НАДВОРЕШНА ПРИСВОЈНОСТ: МАКЕДОНСКИОТ НАСПРЕМА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	419
48. Младеноски Ранко – ПОЕЗИЈАТА ВО РОМАНИТЕ НА ВЕНКО АНДОНОВСКИ	429
49. Morris Kevin – CHINESE CUBANS. TRANSNATIONAL ORIGINS AND REVOLUTIONARY INTEGRATION	439
50. Нагина Ксения – ДИАЛОГ М. КУНДЕРЫ И Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО: К ВОПРОСУ О ПРЕСТУПЛЕНИИ И ЕГО МОТИВАХ	451
51. Николенко Делфина Јованова – КОРЕЛАЦИЈА, МОРФОЛОШКА АНАЛИЗА И ИНТЕРКУЛТУРНА КОМУНИКАЦИЈА МЕЃУ ЗБОРУВАЧИТЕ НА СЛОВЕНСКИТЕ ЈАЗИЦИ	461
52. Николовска Виолета – СЕМАНТИЧКО-СИНТАКСИЧКИ ИМПЛИКАЦИИ НА ГЛАГОЛОТ ЧУВСТВУВА	469
53. Обухова Елена – ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ИМЕН СОБСТВЕННЫХ С РУССКОГО ЯЗЫКА НА МАКЕДОНСКИЙ ЯЗЫК НА ПРИМЕРЕ РОМАНА Д.ДАНИЛОВА «ОПИСАНИЕ ГОРОДА»	477
54. Овсянникова Ксения – РЕДАКТОРСКАЯ ПРАКТИКА В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ: ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.	485
55. Павлова Ирена, Ивановска Билјана – ЗБОРООБРАЗУВАЧКИ ПРОЦЕСИ КАЈ ГЛАГОЛИТЕ ИЗВЕДЕНИ ОД СОПСТВЕНИ ИМИЊА ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	491
56. Panajotović Artea – YIN-YANG DUALISM IN GETHENIAN BIOLOGY AND POLITICS IN URSULA K. LE GUIN’S THE LEFT HAND OF DARKNESS	499

57. Петреска Весна – ЖИВОТИНСКИОТ КОД ВО СВАДБЕНАТА ОБРЕДНОСТ: КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ МЕЃУ МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА	507
58. Петровска-Кузманова Катерина – НАРОДНА ДРАМА, МАКЕДОНСКО-РУСКИ ПАРАЛЕЛИ	515
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste – LADY CAROLINE LAMB AND LORD BYRON: GLENARVON - A VAMPIRE OR A WANDERING JEW.....	523
60. Продановска-Попоска Весна – ПРЕГЛЕД НА МАКЕДОНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ГЛАСОВЕН СИСТЕМ: ВЛИЈАНИЕТО НА МАЈЧНИОТ ЈАЗИК ВО СОВЛАДУВАЊЕТО НА ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР НА АНГЛИСКИ ЈАЗИК	529
61. Ристова-Михајловска Милена – ЖАНРОТ ПОЛЕМИКА ВО ДОМАШНАТА И СВЕТСКАТА ЛИТЕРАТУРА.....	541
62. Рыбачева Лариса – ВЕРБАЛИЗАЦИЈА ЕМОЦИЈ В РУССКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА	549
63. Сахарова Дарња – МЕСТО НАУЧНО-ПОПУЛЯРНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ЖИЗНИ СОВРЕМЕННЫХ ДЕТЕЙ И ПОДРОСТКОВ: ИТОГИ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ. РЕДАКТОРСКИЙ АСПЕКТ	555
64. Сидорова Елена, Швецова Ольга – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В ШКОЛЕ И ВУЗЕ: ТОЧКИ СОПРИКОСНОВЕНИЯ, ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.	563
65. Симонова Светлана, Белоусов Арсений – К ПРОБЛЕМЕ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОГО СИНТЕЗА В РУССКОЙ ФИЛОСОФИИ ХХ ВЕКА	571
66. Симоска Силвана – „СВЕТОТ КАКО ПОЛЕ ЗА КУЛТУРЕН НАТПРЕВАР МЕЃУ НАРОДИТЕ“ – ТЕОРИСКИТЕ ПРЕМИСИ ЗА КУЛТУРАТА НА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	581
67. Станојоски Игор – КОНКЛУЗИВОТ ВО БУГАРСКИОТ ЛИТЕРАТУРЕН ЈАЗИК И ВО МАКЕДОНСКИТЕ ДИЈАЛЕКТИ	591
68. Stojanovska-Ilievaska Natasha - THE MACEDONIAN COMPONENT OF THE 1. INTERNATIONAL CORPUS OF LEARNER ENGLISH	597
69. Сулејмани Умит - ПРЕЧКИ ВО КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ ОД АСПЕКТ НА НАСТАВНИЦИТЕ	603
70. Тантуровска Лидија – „ВАСИЛИА ПРЕКРАСНА“	613
71. Тасевска Марица, Миленкоска Милкица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	635
72. Тернова Татјана – ПРОБЛЕМА НОВИЗНЫ В ЛИТЕРАТУРА АВАНГАРДА: РУССКИЙ ИМАЖИНИЗМ	643
73. Тихонова Ольга – ГЕНДЕРНЫЕ АСПЕКТЫ КРИМИНАЛЬНОГО ЖАНРА В СОВРЕМЕННЫХ ГЕРМАНО-СКАНДИНАВСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ И ТЕЛЕВИЗИОННОМ КИНО	651
74. Тодорова Марија, Коцева Весна – УСВОЈУВАЊЕ НА ТРЕТ ЈАЗИК (J3)	659
75. Trajchev Stefan, Trajchovska Marina – THE PLURILINGUALISM CONCEPT IN THE LEARNING OF THE SECOND FOREIGN LANGUAGE	665
76. Тренчовска Софија – КАРНЕВАЛИСТИЧКОТО НАСПРОТИ ХУМАНИСТИЧКОТО ДОЖИВУВАЊЕ НА СВЕТОТ	673

77. Тренчовски Горан – ДИОНИЗИСКОТО ВО ДРАМАТА „СЛОВЕНСКИ ОРФЕЈ“	681
78. Ulanska Tatjana – TEACHING CULTURE IN THE FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM IN ALL LEVELS OF EDUCATION IN MACEDONIA	691
79. Урумова-Марковска Славица - ЃАВОЛОТ И САМОВИЛИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ФОЛКЛОР И НИВНАТА ИМАГИНАРНА ПРЕОБРАЗБА ВО РАСКАЗИТЕ НА МИТКО МАЏУНКОВ	701
80. Фьон Фам Май – УСТАРЕВИШЕ НАИМЕНОВАНИЯ ОДЕЖДЫ 1. В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ И.А. БУНИНА	709
81. Hadzi-Nikolova Adrijana, Tasevska Marica – EDUCATIONAL TECHNOLOGY, THREAT OR BENEFIT TO TEACHERS	715
82. Чарыкова Ольга – ЭТНОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА МЕТАФОРИЧЕСКОЙ НОМИНИЦИИ	727
83. Чурсина Дарья – НАИМЕНОВАНИЯ ЖИЛИЩА В ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРАХ В ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ	735
84. Шеху Флорина, Котева Мојсовска Татјана – ПОСТАВЕНОСТА НА КОМУНИКАЦИСКИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ ВО ИНИЦИЈАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА НАСТАВНИЦИ	741
85. Шутаров Васко – ПРОЕКЦИИ ЗА МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА, СПОРЕД „НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА РАЗВОЈ НА КУЛТУРАТА ВО Р. МАКЕДОНИЈА ЗА ПЕРИОДОТ 2018-2022 ГОДИНА“	751
86. Wanke Michal – MOVING LAB BEYOND THE BORDERS. RESEARCH NOTES A PROPOS THE FREEDOMBUS INTERDISCIPLINARY PROJECT	759

ЖАНРОТ ПОЛЕМИКА ВО ДОМАШНАТА И СВЕТСКАТА ЛИТЕРАТУРА

Милена Ристова - Михајловска

доктор по хуманистички науки, Општина Штип, ristova_milena@yahoo.com

Апстракт

Во овој труд правиме хронолошки приказ на појавата и развојот на жанрот полемика. Полемичките дела во хеленската литература датираат од II век пред новата ера. Првото појавување на *полемичката литература* произлегува од Египет. Од шестиот век Шпанија станува легло на *христијанската полемика* против Евреите, кои, пак, одговарале со *контра-трактати* на латински јазик. Како податок за „преживевани“ полемички списи постои една општа листа што содржи околу осумдесет книги, додека бројот на полемички дела од тоа време е над 250. Во Украина и Белорусија *полемичката литература* датира од верските религиозни борби на XVI и XVII век. Во редот на средновековните дејци од нашиве простори, ставаме акцент на полемиките на: Константин Кирил Филозоф, Презвитер Козма и Црноризец Храбар. Трудовите „Беседа против богомилите“ од Презвитер Козма и „За буквите“ од Црноризец Храбар припаѓаат на жанрот *ораторска полемика*. Меѓу нив има многу заеднички елементи. И двете дела се состојат од одделни прашања (тези, сфаќања), што авторите ги отфрлаат или толкуваат. Така, структурата и на двете дела претставува единство од микро-структурни единици што ја чинат поетиката на средновековната полемика од македонската писмена традиција.

Клучни зборови: *полемика, беседа, поетика, теза, антитеза*

1. ЖАНРОТ ПОЛЕМИКИ (ПОЛЕМИЧКА ЛИТЕРАТУРА). ПОИМ И ДЕФИНИЦИЈА ЗА ЖАНРОТ ПОЛЕМИКА

Полемиката како жанр, или *полемичката литература* воопшто, се вбројува во редот на научно-литературните видови. Научно-литературните видови содржат белези: и на научниот, и на уметничкиот стил. *Расправата* е студиозен напис посветен на одредено прашање од некоја научна област. По дефиниција, научните тврдења се: поткрепени со аргументи; изворите од кои се црпи информациите се наведени во фусноти. Според тоа, *расправата* се одликува со: објективност, студиозност и документираност. Во неа јасно се издвојуваат: воведниот дел, каде се поставуваат тезите, разработката, каде аргументирано се докажуваат тезите и заклучокот, каде во кратки црти се потенцираат изведените заклучоци. Докторските дисертации се еден вид *расправи*. *Трактатот* и *студијата* се другите називи (синоними) на расправата. *Полемиката* е напис во кој: се расправа за нечији сфаќања, се оспорува нечија теза, односно со аргументи се побива туѓото мислење. Таа претставува остар судир на две мислења. Ставовите се одбрануваат со

аргументи, но многу е важна и јазично-елоквентната способност на авторот. Се случува во полемиката да се нападне и личноста, а не само идејата, што не е многу чесен начин на полемизирање. Силата на аргументите во комбинацијата со силата на јазикот се најмоќните елементи во полемиката, а успешноста зависи од судот на оние што ја читаат, слушаат или гледаат (значи, зависи од поширокиот аудиториум). Публиката го донесува последниот суд, па затоа треба да се внимава со ниските удари на личноста, зашто тоа е несимпатично и на крајот секогаш осудено.

2. ЖАНРОТ ПОЛЕМИКА ВО ДОМАШНАТА И СВЕТСКАТА ЛИТЕРАТУРА

Полемичките дела во хеленската литература датираат од II век пред новата ера. Во II век п.н.е., појавата на христијанството влијаело на создавањето на новите книжевни облици: апологија и *религиозна полемика* и *беседништво* (Свети Григориј Богослов, Свети Јован Златоуст). По овие писатели, грчката книжевност навлегува во византиската, во која ги задржала своите класични облици и антички традиции, но добила истакнато христијанско обележје. Првото појавување на *полемичката литература* произлегува од Египет. Иако паганските народи, како по правило, не биле склони кон нетрпеливост во однос на религијата, тие биле толку нетрпеливи во однос на јудаизмот. Според тоа, во Египет од анти-еврејските списи потекнуваат и *апологетски* и *полемички дела* во одбрана на јудаизмот. *Полемичка литература* создавал, уште во средината на третиот претхристијански век, еден свештеник по име *Мането*, кој го напишал делото „Историја на египетските династии“. Дело во кое полемичкиот текст е базиран на одбрана на „воведувањето на новата религија“, односно почетоките на христијанството. Голем број лица, болни од лепра, од страна на египетскиот крал Аменофис биле протерани од земјата и испратени во каменоломи или во пустина. Меѓу нив бил и еден свештеник од Хелиополис, кој се викал Мојсеј. Овој свештеник ги убедил своите другари да се откажат од поклонување кон боговите на Египет, говорејќи за нова религија, описно и *полемички* образложена во текстот. Под негово водство, сите лепрозни го напуштиле Египет и по многу перипетии, стигнале во областа на Ерусалим. Во различни временски интервали од овој век се појавуваат тие *полемички дела* и нивната тенденција и идејност е да ја бранат еврејската религија, со нагласување на супериорноста на јудаизмот над паганството. Во редот на тие дела припаѓаат оние со кои се дава објаснување на законот Мојсеев и се даваат остри критики на идолопоклонството. Полемиката на христијанството кон јудаизмот доведе до создавање на посебен книжевен жанр, познат во книжевната наука како *полемичка литература*. Нов *полемички елемент* бил воведен од страна на христијанството, а тоа е толкувањето на библискиот текст. Со цел да го оправда своето постоење, новата религија ги добива своите етички принципи од јудаизмот. Во полемиките се тврди дека таа била основана за да ја исполни мисијата на јудаизмот и се прави обид да се докаже исправноста на одредени наводи од Библијата. На страна од Евангелието и делата апостолски, првата христијанска *полемичка работа* против Евреите претставува едно дело на Јустин Филозоф, наречен уште и Јустин Маченик поврзано со разговорот со

Евреинот Трифун, со наслов „Разговор со Јудеецот Трифун“, кое било создадена нешто по војната против Римјаните. Јустин предавал реторика. Напишал повеќе апологии за христијаните што ги упатил до царот Адријан. Во првата своја апологија вели вака: „Не е праведно да ги осудувате христијаните само поради нивното име, а без да ги сослушате нивните причини. Христијаните не се атеисти: тие го почитуваат Бога: Оца, Сина и Светиот Дух. Државата нема причина за страв од нив. Христовото царство е од овој свет. Рим нема подобри поданици од христијаните. Погледнете ја промената во нивните карактери и во животот! Откако го напуштија обожавањето на лажните богови и демони, тие редовно плаќаат даноци, подаваат рака на сиромаси, ги сакаат сите луѓе...“ Од неговите многбројни грчки списи, зачувани се две: *Прва апологија* и *Дијалог со Јудеецот Трифун* во кој го опишува својот премин во христијанството. Јустин ја гледал филозофијата како „најдрагоцен дар Божји“ што го води човекот одново и одново кон Бога. Тој смета дека грчката филозофија претставува еден вид подготовка за премин кон христијанството. Создавањето на светот, па и раѓањето на Исус ги објаснува во неоплатонска смисла. Тој докажува дека христијанската вистина и филозофија имаат исти извор – Божествениот Логос. Јустин е приведен околу 165 година во Рим за време на прогонот на христијанскиот цар Марко Аврелиј. Кога настапило гонењето од Марко Аврелиј, Јустин напишал втора апологија и му ја упатил на владетелот. По ова, философот Крискент го обвинил како христијанин. Од завист што Јустин го победувал во сите расправи, Јустин попаднал во темница. Посакувајќи му смрт на Јустин, а плашејќи се овој некако да не се оправда пред судот, Крискент начекал прилика, па според преданието, тој успеал да го отруе Јустин во занданата. Еден извештај од црковната историја чува спомен од судскиот процес кој Јустин вешто стои во одбрана на христијанството. Одредени црковни отци, кои живееле по Исус, знаеле сè помалку и помалку за јудаизмот и само ги повторувале аргументите што биле користени од страна на нивните претходници, дополнети со повеќе или помалку клеветнички напади, позајмени од анти-еврејските списи. Од шестиот век Шпанија станува легло на **христијанската полемика** против Евреите. Меѓу бројните **полемички дела**, напишани таму, од најстарите и најважните е она на бискупот Исидор од Севилја (латински: Isidorus Hispalensis, 560-636). Во книгата со наслов „Католицизмот против Евреите“ (De fide catholica contra iudeos), архиепископот од Севилја успеал да ги групира сите библиски пасуси со цел да ја покаже вистината за христијанството. Евреите му одговориле аргументирано на архиепископот и автор, Исидор, со **контра-трактати** на латински јазик. Полемичките дела и списи во тој период се произлезени од перата на христијанските мислители. Покрај веќе споменатиот Исидор од Севилја, важни се имињата на полемистите:

Петар Дамјан (Petrus Damiani, 1007-1072); Петар, (Petrus Venerabilis, 1090-1156), игумен на Клуни, Франција, кој е автор на една полемичка расправа против исламот и на една анти-еврејска полемика; Јоаким од Фјоре (Joachimus Calaber, 1132-1202) и многу други. Во деветтиот и десеттиот век од нашата ера кај Евреите се буди **полемичкиот дух**. Неколку научници во тој период имаат испишано студии за двете библиски и световни науки, со кои, од една страна,

им овозможија на анти-хријанистите да се унапредат против христијаните, но од друга страна, создадоа и систематска одбрана на еврејските верувања. Првиот познат *полемист* од тој период беше Давид Мерван, кој осмото и десеттото поглавје од своето дело „Ishrun al-Maḳalat“ го има посветено на побивање на христијанските догми. Тој ги напаѓа аргументите на Црквата и на еврејскиот религиски систем преку кој се идеализира Божествената личност. Треба да се нагласи состојбата со „преживевани“ полемички расправи. Нивниот број е значително помал во однос на вкупниот број тогашни дела од овој вид. Таков е случајот со повеќето од литературни дела на Средниот век, особено во периодот на неговите почетоци. Голем дел од делата не ги преживеале несреќите. Исчезнати се како резултат на војните, пресвртите на црквата и политиката, како и од немањето доволно пишувачи, поради тоа што бројот на образовани луѓе во тоа време бил значително намален.

Полемиката со јудаизмот е присутна во речиси секој книжевен жанр на средниот век: во проповедите на свештениците; во нивната кореспонденција; во историската хроника; во поезијата; во коментаторската литература (записи, белешки, автографи) и др. Во еврејската литература, исто така, се појавува анти-христијанската дискусија како жанр. Тој жанр, чие именување е општо прифатено како *полемичка литература*, уште се нарекува и „литература на спорот“. Факт е дека вакви полемички списи и дела се јавуваат пред и од почетоките на христијанството. Науката не располага со сите тие еврејски списи од овој вид, креирани пред XII век, но како податок постои една општа листа на такви работи за периодот за кој станува збор (до XII век). Листата содржи околу осумдесет книги, додека бројот на полемички дела напишани од страна на христијаните е над 250. Табелата подолу ги прикажува обемот и хронологијата на ширењето на полемичките текстови. За жал, сите овие листи се нецелосни, а науката не располага со поцелосни податоци.

Столетие	Број на полемички трудови во источно-христијанската литература	Број на полемички трудови во западно-христијанската литература	Број на еврејски полемички дела
II- III (до 313 г.)	20	/	/
IV	8	2	/
V	6	12	/
VI	1	1	/
VII	9	4	/
VIII	6	/	/
IX	2	6	/

X	2	1	/
XI	1	6	1
XII	4	25	9
XIII	3	14	16
XIV	6	18	14
XV	6	40	27
XVI	2	30	14
Вкупно	56 20	159	81
Вкупно христијански дела	76	159	/
Вкупно еврејски дела	/	/	81

Полемичката теологија се одликува со употребата на теолошки аргументи, посветени на историјата или однесувањето на контроверзноста околу верските прашања. Таа се разликува од апологетиката, интелектуалната одбрана на верата. Полемиката на Мартин Лутер со Еразмо Ротердамски претставува **пример за теолошка полемика**. И двајцата оставаат пишани дела како одговор едното на другото. Впрочем, Лутеровото дело е одговор на **полемиката** со наслов „Слободата на волјата“ од Еразмо Ротердамски. Негово најпознато дело е „Пофалба на глупоста“, напишана во 1509 година. Во него ја критикува корупцијата во Црквата, залагајќи се за живот во кој човек ќе се раководи според постојните морални и религиозни начела. Делата на Еразмо биле меѓу првите печатени книги што имале голема читателска публика и секако придонеле за отворање на патот на протестанската реформација. Оваа **полемика** водена од Еразмо Ротердамски и Мартин Лутер се состои во тоа што Еразмо го застапуваше хуманизмот и рационализмот низ одредувањето за слободната волја човекова да чини добри дела, додека Лутер ја застапуваше верската предестинација, односно врховниот авторитет на божјата волја и верата како единствената закрила на доброто. На Еразмовото начело дека „добрите дела го чинат добриот човек“, Лутер одговара дека „само добриот човек ги чини добрите дела“, со што сака да каже дека залудно му е на човека да чини добри дела ако тие не се производ на вистинската вера. Во Украина и Белорусија **полемичката литература** датира од верските религиозни борби на XVI и XVII век, особено оние во 1596 год. **Полемичките текстови** биле напишани на староукраински и старополски јазик, а ретко биле пишувани на црковнословенски. Бурните **верски и политички полемии** биле иницирани од страна на Пјотр Скарга и Бенедикт Хербст, кои остро ги критикувале институционалните и духовни „пороци“ на православната црква. Во својата полемика, Скарга на идеолошка основа ја има истакнато програмата на црковната унија. Во редот на другите **полемички дела** од украинската

литература што ја бранеа догмата на Црквата од Исток и истовремено ги критикуваа католичките учења и ги бранеа делата на римските папи и новиот Грегоријански календар, се вбројува и православната книга на Герасим Смотрички, „Клуч за царството небесно“, (1587), составена од две расправи. Еден непознат препишувач во првата половина на XV век, веројатно, на Света Гора, ги препишал *полемичките трактати* на царот Јован Кантакузин. Конкретно за истакнување се: замислената апологија за христијанството во споредба со исламот и документот против Јудејците.

Полемиката како специјален средновековен книжевен жанр била негувана во средниот век. Се развива врз основа на развиените антички примери, кога противположените мислења се негирале и бранеле во вид на т.н. апологии. Познат е составот на Платон со наслов „Апологија на Сократ“. Развива уметничко книжевно дело врз основа на одбрана на став, гледиште што доаѓало до израз посебно на преодот од паганство во монотеизам, кога се јавува потреба од силни апологети. Византиската средновековна книжевност била преплавена со познати апологети и полемичари: Атинагора, Атанасиј Александриски, Василиј Велики. Овој развиен и познат жанр влијаел кај одлично изградените книжевници од првата словенска генерација.

Во редот на средновековните дејци од нашиве простори, ќе ставиме акцент и детална разработка и интерпретација на полемиките на: Константин Кирил Филозоф, Презвитер Козма и Црноризец Храбар. Во „Пространото Кирилово житие“ житиеписецот го претставува св. Кирил како учен и мудар човек, филозоф, оратор и проповедник. Според традициите на автобиографскиот жанр, творецот презема различни уметнички потфати (досетки, интервенции) и користи изразни средства за да ги претстави: богатата култура и знаење на учениот св. Кирил, начитаноста, богатата лектира и полемичката дарба на проповедникот. Реторичките прашања, споредбите, градацијата и христијанската симболика – сето ова е богатство од уметнички интервенции - потфати со кои житиеписецот ја издигнува, опишува и воспвалува личноста на св. Константин - Кирил. Св. Кирил посветува голем дел од својот живот на учењето, преку кое помага на многу народи и тоа користејќи ги следниве интервенции, својствени за полемичката литература: со разум и решавање проблеми, одговора на прашања; води расправи со тријазичниците; преку својата образованост, полемички дар и вера, ги побива нападите со реторички прашања, проследени со аргументи, како на пример, „И тоа како вие не се срамите да признаете само три јазика, а сите други народи и јазици да бидат слепи и глуви?"; користи цитати од Библијата; Кириловиот богословски спор е според сите правила на античката реторика; аргументите „за" и „против" се изложени во нагорна градација; библиските цитати се наредени во согласност со внатрешната хиерархија на светите книги; реториката во говорот на филозофот-проповедник е во комбинација со големата тревога и возбуда за иднината на словенската просвета. Во оваа наша работа ставаме акцент и правиме интерпретација на полемиките на Константин Кирил-Филозоф преку: спорот со Јован Иконоборец; спорот со тријазичниците во Венеција; Арапската (Сараценска) мисија (851год.); Хазарската мисија (860-861год.); Моравската мисија (863год.).

„Беседа против богомилите“ е полемичко дело кое припаѓа на ораторската проза. Поимот „беседа“ што е ставен во насловот покажува дека станува збор за полемичко, но во исто време и објаснувачко дело. Суштината на спорот во неа се базира на разјаснување на објектот на кој е упатена критиката. Со терминот „беседа“ најчесто се означува проповед, хомилија, поука, слово во вид на дијалог (полемика) и сл. Во старословенските ракописи наоѓаме *Беседа од Јован Златоуст и цариградскиот патријарх Калист, Беседана тројцата светители, Беседа на Кирил Александриски со Несториј, Беседа против богомилите* од Презвитер Козма и др. Овој жанр наоѓа свое место и во македонската писмена традиција. Една македонска лествица со беседи на светите отци од втората половина на XIV век сега се чува во Цетињскиот манастир под бр. 73, додека друг ракописен зборник од XV век со беседи од Јован Златоуст, по потекло од охридската црква „Света Богородица“, се чувал во Старата збирка на Народната библиотека во Белград, под број 415. Според Донка Петканова, зборот „беседа“ претставува литературен термин што во буквална смисла означува разговор, какво што е неговото значење и денес. Беседата означува проповед и во суштина преку неа се открива односот проповедник - слушател. Трифуновиќ во својот „Азбучник српских средњевековних књижевних појмова“, беседата ја дефинира како проповед, хомилија. Беседата ги влече своите корени од антиката. Со неа како книжевна творба се изразуваат говорничките вештини. Античката беседничка традиција се открива во византиските хомилии, дијалози или разговори. Трудовите „Беседа против богомилите“ од Презвитер Козма и „За буквите“ од Црноризец Храбар припаѓаат на жанрот **ораторска полемика**. Меѓу нив има многу заеднички елементи. И двете дела: се јавуваат по конкретен повод и изразуваат ставови на официјалната власт, во однос на значајни, суштествени проблеми за општеството. И двете дела се состојат од одделни прашања (тези, сфаќања), што авторите ги отфрлаат или толкуваат. Така, структурата и на двете дела претставува **единство од микро-единици што ја чинат поетиката на средновековната полемика од македонската писмена традиција**. Тие микро-единици се потчинети на целокупната тема и тоа: во едниот случај - осудата на еретиците и моралните недостатоци, а во другиот случај - отфрлувањето на непријателите на словенското писмо и неговата заштита. Слично на Црноризец Храбар, и Козма во воведот на делото ја става темата во историски контекст. Во воведниот дел и на двете полемички дела Божјото провидение е воведено како тема врз која се фокусира суштината на текстот. „О писменех“ е краток полемичен текст (трактат) напишан на едноставен и конкретен начин. Темата е појавата и постоењето на словенската писменост, а идејата - да се докаже оправданоста на постоењето на таа писменост, нејзиното огромно значење, како и одбрана од нападите од тријазичниците (оние што ги сметале за свети само трите јазици: грчки, латински и еврејски). Текстот се состои од три дела: историско - јазичен дел, со воспитен карактер; полемички - во вид на прашања и одговори; заклучок - во кој ја искажува својата љубов и гордост. Во вториот дел се води полемика со непријателите по класичниот систем: теза, антитеза, синтеза.

Тезата е прашање, антитезата - одговор, а синтезата - заклучок. Во трактатот се полемизира околу три прашања: Зошто бројот на буквите во словенската азбука е 38, а не 24 како во грчката? Зошто се потребни словенските книги и словенската азбука? Кој Ви ги создал буквите? – прашање упатено кон непријателите.

3. МЕСТО ЗАКЛУЧОК

СТРУКТУРНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ЖАНРОТ <i>ПОЛЕМИКА</i>			
ТЕЗА	АНТИТЕЗА	СИНТЕЗА	
Тезата може да биде претставена преку прашање	Антитезата може да биде претставена преку одговор	Синтезата е претставена преку заклучокот.	
Тезата може да биде претставена преку директен напад.	Антитезата може да биде преку директна одбрана или афирмација на предметот на одбрана.	Заклучокот може да биде експлицитно искажан.	Најчесто заклучокот е имплицитен, така што се изведува логички заклучок од кажаното преку антитезата.